

Miljö- och Samhällsbyggnadsdepartementet
Att: Annika Löfgren

Synpunkter på Naturvårdsverkets Rapport 5520 En mer miljöanpassad offentlig upphandling

Naturvårdsverket har haft regeringens uppdrag att utarbeta ett förslag till handlingsplan för miljöanpassad offentlig upphandling. Rapporten som färdigställdes i december är utskickad på remiss. Skogsindustrierna har inte omfattats av utskicket vilket är beklagligt eftersom branschens produkter har ansetts tillhöra gruppen ”prioriterade produkter” i EKU-arbetet. Skogsindustrierna deltar just nu aktivt i arbetet med att ta fram miljökriterier för pappersprodukter.

Övergripande

Rapporten är strukturerad och tydlig med mål, syften, avgränsningar och exempel. Det är positivt att diskussioner har förts med många intressenter från både myndighetshåll och näringslivet.

En övergripande synpunkt, som är grundläggande för hela arbetet, är att rättsläget beträffande kravställan är mycket oklart. Det har stor betydelse för användningen av miljökriterier vid upphandling – vet man inte vilka krav som är möjliga att ställa, blir resultatet lätt att man inte ställer några krav alls eller att man ställer alltför långtgående krav! Saken blir inte bättre av att handboken och direktivet inte är överensstämmande. En tolkningsnyckel borde vara den mest prioriterade åtgärden i en handlingsplan.

Enligt de nya direktiven ges möjlighet men inte skyldighet att ställa miljökrav vid upphandling. Enligt rapporten pågår en utredning i Sverige om hur man kan främja miljöanpassad offentlig upphandling i ny lagstiftning. Det är oklart vad som menas men i det sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att miljökrav alltid kommer att vägas mot andra typer av krav i en upphandling.

Mål för handlingsplanen

Det föreslås två allmänna mål för handlingsplanen. Som målen är formulerade ligger fokus på kvantitet, men de borde ligga på kvalitet. Ett mål bör vara att kriterier tas fram som är enkla, relevanta, verifierbara och trovärdiga, som därmed används och får den effekt som avses.

Konsumtionsmålen representerar relevanta områden från miljösynpunkt men nyttan av målet avseende personbilar kan ifrågasättas jämfört med de andra produkterna. Det skulle dock vara mer lämpligt att välja produktgrupper för vilka det finns miljökriterier enligt de nya principerna för EKU-verktyget.

Förslag till åtgärder

Enligt rapporten är bristande kunskap det största hindret för miljöanpassad upphandling. Samtidigt anses att en skärpning av kravnivåerna i EKU-verktyget är nödvändig. Vilka kravnivåer är det man refererar till? För flera produkter finns kriterier som är gamla och saknar relevans.

Det är motsägelsefullt att kräva skärpning samtidigt som kunskapen är otillräcklig hos många inköpare. Det första steget bör vara att säkerställa kompetens genom utbildning och informationsmaterial. Den mest kostnadseffektiva åtgärden är att använda existerande organisationer som har god kompetens och lång erfarenhet på området, såsom Miljöstyrningsrådet.

Att ha tillgång till ett enkelt verktyg är också en nödvändighet för att miljökrav ska kunna ställas. Det finns anledning att se till att EKU-verktyget vid Miljöstyrningsrådet får tillräckliga resurser så att kriteriearbetet kan effektiviseras. Miljöstyrningsrådet har en bra organisation för arbetet, hög kompetens, klara principer och ett transparent arbetssätt. Många intressenter är delaktiga i besluten. De kriterier som tagits fram är av hög kvalitet.

Skogsindustrierna anser att EKU- verktyget med nödvändighet måste särskiljas från miljömärkningen. Visserligen har de två verktygen liknande syften, men de ska användas på helt olika sätt. Nuvarande miljömärkning syftar till att premiera enbart de miljömässigt bästa produkterna enligt vissa utvalda principer, medan miljökrakterna i EKU-verktyget utgör en aspekt som ska vägas mot flera andra aspekter t ex beträffande ekonomi, funktion och säkerhet vid en upphandling. Risk finns annars att miljömärkning blir mer eller mindre tvingande i en upphandling och därmed utestänger leverantörer. Miljömärkningen är förenat med kostnader, som inte kan motiveras i alla verksamheter. En ytterligare skillnad mellan de två verktygen är, att miljömärkningen främst riktar sig till en vardagskonsument, medan EKU-verktyget är tänkt som ett redskap i ”business-to-business”-situationer med helt andra inköpsvolymmer. Det ställer krav på att upphandlingen sker professionellt med god kompetens på miljöområdet för de produkter som ska upphandlas.

Om EKU-verktyget ska bli ett hållbart verktyg måste det leva ett fristående liv från miljömärkning.

Stockholm den 13 februari 2006

SKOGSINDUSTRIERNA

Ingrid Haglind